

NATO MEDITERRANEAN DIALOGUE

דו-שיח ים תיכוני בנאט"ו

מקור ומטרות

ב- 1994 יזמה המועצה הצפון אטלנטית את הדו-שיח הים תיכוני בנאט"ו (ולפיכך, ב-2004 חגג הדו-שיח עשור להולדתו). כעת, מעורבים בו שבע מדינות מאזור הים התיכון אשר אינן חברות בנאט"ו: אלג'יר, מצרים, ישראל, ירדן, מאוריטניה, מרוקו וטוניס.

הדו-שיח מביע את השקפת בנות הברית אשר גורסת כי הביטחון באירופה קשור קשר הדוק עם הביטחון והיציבות באזור הים התיכון. זהו חלק בלתי נפרד מהסתגלות נאט"ו לאזור הביטחון שלאחר המלחמה הקרה וכן מרכיב חשוב במדיניות העזרה ושיתוף הפעולה של בנות הברית.

המטרה הכללית של הדו-שיח הים תיכוני היא:

- לתרום לביטחון וליציבות האזורית.
- להגיע להבנה הדדית טובה יותר.
- להפריך כל דעה מוטעית באשר לנאט"ו בקרב מדינות הדו-שיח.

עקרונות מפתח

ההשקה המוצלחת של הדו-שיח הים תיכוני והתפתחותו כתוצאה מכך, הייתה מבוססת על חמישה עקרונות:

- הדו-שיח הינו פרוגרסיבי באשר להשתתפות ולתוכן. גמישות זו אפשרה למספר השותפות בדו-שיח לגדול (ולראיה: הכללת ירדן בנובמבר 1995 ואלג'יר במרץ 2000) ולתוכן הדו-שיח להתפתח לאורך זמן.
- הדו-שיח הינו בראש ובראשונה דו-כיווני במבנהו (נאט"ו +1). למרות אופיו הדו-כיווני ברובו, הדו-שיח מאפשר פגישות רב צדדיות באופן שיגרתי (נאט"ו +7).
- להציע לכל השותפות הים תיכוניות בסיס שווה לצורך פעולות שיתוף פעולה ודיון עם נאט"ו. אי ההפליה הזו מהווה מאפיין חיוני בדו שיח, והיא מהותית במיסודו המוצלח ובהתפתחותו כתוצאה מכך. במסגרת אי ההפליה, מדינות הדו-שיח חופשיות לבחור את היקף ועומק השתתפותן (בידול עצמי), לרבות באמצעות הקמת תוכניות שיתוף פעולה אישיות (Individual Cooperation Programmes – ICP).
- הדו-שיח אמור לתגבר ולהשלים מאמצים בינלאומיים הדדיים אחרים, כגון תהליך ברצלונה של האיחוד האירופי (שותפות יורו-ים תיכונית) והיזמה הים תיכונית של ה-OSCE.

כעיקרון, פעולות הדו-שיח ממומנות באופן עצמאי. אולם, בנות הברית הסכימו לשקול בקשות לסיוע כספי, תוך תמיכה בהשתתפות השותפות בדו-שיח. לאחרונה, ננקטו מספר אמצעים לצורך הקלה על שיתוף הפעולה, במיוחד תיקון מדיניות תקצוב הדו-שיח, אשר מאפשרת תקצוב של עד 100% בהוצאות ההשתתפות בפעולות הדו-שיח, והרחבת מנגנוני קרן הנאמנות של ה-NATO-PfP למדינות הדו-שיח הים תיכוני.

המימד הפוליטי

קבוצת שיתוף הפעולה הים תיכונית (Mediterranean Cooperation Group – MCG), שנוסדה בפסגת מדריד ביולי 1997, תחת פיקוחה של המועצה הצפון אטלנטית (North Atlantic Council – NAC) נושאת באחריות המלאה של הדו-שיח הים תיכוני. הנ"ל מתכנסת ברמת יועצים פוליטיים באופן סדיר, על מנת לדון בכל הנושאים הנוגעים לדו-שיח, לרבות המשך התפתחותו.

התייעצויות פוליטיות במתכונת נאט"ו +1 נערכות באופן סדיר הן ברמת השגרירויות והן ברמת עבודה. דיונים אלו מספקים הזדמנות לחלוק השקפות בסוגיות שונות אשר נוגעות למצב הביטחון באזור הים התיכון, וכן באשר להמשך ההתפתחות של מימד שיתוף הפעולה הפוליטי והמעשי של הדו-שיח.

כמו כן, מתקיימות פגישות באופן סדיר במתכונת נאט"ו +7, לרבות פגישות NAC+7, במיוחד לאחר פגישות של שרי נאט"ו, פסגות של ראשי מדינות וממשלות, ואירועי נאט"ו חשובים אחרים. פגישות אלו נותנות למזכיר הכללי של נאט"ו הזדמנות להדריך את שגרירי הדו-שיח הים תיכוני באשר לסדר היום הנוכחי של בנות הברית. כמו כן, בפעם הראשונה, התקיימה פגישת MD (Mediterranean Dialogue) עם שרי החוץ בדצמבר 2004 על מנת לחגוג את העשור ל-MD. הפגישה הראשונה של שרי הביטחון התקיימה בפברואר 2006.

המימד הפוליטי כולל גם ביקורים של פקידי ממשל בכירים מנאט"ו, לרבות המזכיר הכללי וסגן המזכיר הכללי במדינות הדו-שיח הים תיכוני. המטרה הראשית של ביקורים אלו הינה להיפגש עם הרשויות המארחות הנוגעות לדבר, ולהחליף השקפות בנושא הדו-שיח הים תיכוני, וכן לקבל הבנה טובה יותר באשר למטרות ולעדיפויות האישיות של כל שותף.

המימד המעשי

בתוכנית עבודה שנתית נקבעים אמצעים לשיתוף פעולה מעשי בין נאט"ו ומדינות הדו-שיח הים תיכוני, אשר מטרתן לבנות אמון, תוך שיתוף פעולה בסוגיות הקשורות לביטחון.

תוכנית העבודה השנתית כוללת סמינרים, סדנאות ופעולות מעשיות אחרות בתחום הדיפלומטיה הציבורית (פעולות מודיעין ועיתונות וכן שיתוף פעולה מדעי וסביבתי), תכנון מענה למצבי חירום אזרחיים, ניהול המשבר, ביטחון הגבולות, נשק קל, רפורמת הגנה וכלכלת הגנה, וכן התייעצויות בנושאי טרור והתפשטות של נשק להשמדה המונית.

לתוכנית העבודה השנתית יש גם מימד פוליטי אשר כולל הזמנת מדינות הדו-שיח-שיח כמשקיפות – ובמקרים מסוימים אף כמשתתפות מן המניין – בתרגולים צבאיים NATO/PfP, בבקורסים ובפעילויות אקדמיות אחרות בבית הספר של נאט"ו (SHAPE), אשר נמצא ב-Oberammergau שבגרמניה ובקולג' ההגנה של נאט"ו ברומא (איטליה), וכן לבקר בגופי נאט"ו צבאיים.

התוכנית הצבאית כוללת גם ביקורים בנמלים מצד כוחות חיל הים של נאט"ו, מפגשים בשטח וסדנאות "למד-את-המדריך" שנערכים על ידי צוות הדרכה נייד, וכן ביקורים של מומחי נאט"ו לצורך הערכת האפשרויות להמשך שיתוף פעולה צבאי.

בנוסף, נערכות פעמיים בשנה פגישות התייעצות של נאט"ו +7 בנושא התכנית הצבאית, אשר מערבות נציגים צבאיים מנאט"ו ושבעת מדינות הדו-שיח הים תיכוני. כמו כן, בפעם הראשונה נערכה פגישה ברמת CHOD בנובמבר 2004. מאז, פגישות ברמת CHOD הינן מאפיין קבוע של הדו-שיח הים תיכוני.

חשוב אף לציין כי שלושת המדינות של הדו-שיח הים תיכוני – מצרים, ירדן ומרוקו – שיתפו פעולה במישור הצבאי עם בנות הברית בפעולות המובלות על ידי נאט"ו בבוסניה-הרצגובינה (IFOR/SFOR) ובקוסובו (KFOR).

מצב קיים

בעקבות ה-11 בספטמבר 2001, הדגישו בנות הברית שוב ושוב את חשיבות הדו-שיח הים תיכוני ואת רמת תשומת הלב החדשה, אשר נאט"ו בכללותה נתנה לנושא. במפגש הפסגה בפראג בנובמבר 2002, ה- HOSG של נאט"ו החליט לשדרג באופן משמעותי את המימד הפוליטי והמעשי של הדו-שיח הים תיכוני.

בפגישת הפסגה שהתקיימה באיסטנבול ביוני 2004, ה- HOSG של נאט"ו הזמין את השותפות הים תיכוניות להקים מסגרת שאפתנית ורחבה יותר לדו שיח הים תיכוני, אשר תהיה מונחית על ידי העיקרון של בעלות משותפת, תוך התחשבות באינטרסים ובצרכים מסוימים.

המטרה היא לתרום לביטחון וליציבות האזורית באמצעות שיתוף פעולה מעשי חזק יותר, לרבות בעזרת קידום הדו-שיח הפוליטי הקיים, השגת בין-מבצעיות, פיתוח רפורמת הגנה ותרומה למאבק בטרור.

העבודה על יישום ההחלטות שהתקבלו באיסטנבול באשר לדו שיח הים תיכוני, נמצאת כיום בתהליך.